

Språktesta svenskarna!

Språktesta invandrare, säger fp-ledaren Lars Leijonborg. Men vem är det som behöver språktestas? Kanske är det de infödda svenskarna som behöver lära sig att förstå bruten svenska och få bevis på att de har kompetens att leva i en vardag där människor har olika modersmål.

Språket är nyckeln till samhället, är ett mantra som upprepas i debatten. Men det är ett rent faktafel. Språket är inte nyckeln till samhället, det bevisas bland annat i forskning från institutionen för ekonomisk historia vid Stockholms universitet. Där har man jämfört vilka chanser infödda svenskar av olika bakgrund har på arbetsmarknaden. Det visar sig att sju år efter gymnasiet löper den som har minst en förälder född utomlands 30 procent större risk att gå arbetslös än den som har båda sina föräldrar födda i Sverige. Och det gäller för personer som har samma skolbetyg, som har växt upp i samma typ av bostadsområde och vars föräldrar har samma utbildningsnivå.

Det hjälper alltså inte att tala perfekt svenska. Språket är inte nyckeln till samhället. Nyckeln är snarare en blond hårfärg och ett namn som innehåller å, ä eller ö.

Naturligtvis bör alla som flyttar eller flyr till Sverige lära sig så bra svenska som möjligt. Det är också vad alla invandrare, från professorer till analfabeter, vill. Men den som hävdar att språket är nyckeln till samhället gör ändå inte bara ett faktafel utan också ett normativt fel. Språket är inte och *bör* inte vara nyckeln till samhället. Istället är det och bör vara tvärtom: samhället är nyckeln till språket. Den invandrare som släpps in, framför allt på arbetsmarknaden, utvecklar sitt språk mer än han eller hon kan göra i någon skola.

I min privata vardag och i mitt arbete som journalist möter jag dagligen människor som har en brytning, som jobbar och som klarar sitt jobb utmärkt. Brytningen – det som i dagligt tal kallas den dåliga svenskan – kan till och med vara en tillgång.

Jag minns en infödd svensk patient på Huddinge sjukhus som hyllade sin läkares kraftiga arabiska brytning. Den gör honom mer ödmjuk, sade hon, den gör att han anstränger sig mer än andra läkare att kolla av att han har förstått och gjort sig förstådd. Denna patient menade faktiskt att brytningen gjorde denna läkare till en bättre läkare.

Och det är egentligen helt logiskt. Den som vet med sig att han eller hon har brister i sitt språk anstränger sig naturligtvis mer för att säkra kommunikationen genom gester och motfrågor, genom ett *OK* här och ett *va* där. Det är något som många av oss infödda svenskar skulle behöva lära sig.

Dessutom ligger det i sakens natur att den som talar bruten svenska behärskar flera språk, och denna mångspråkiga kompetens kan ge en språklig spänst som den svenska infödingen med sina skol- och såpakunskaper i engelska saknar. Denna spänst kan tillföra nya sätt att se på svenskan.

Jag tänker på en grupp biljettkontrollanter i Stockholms tunnelbana. De var ett tiotal personer med ungefär lika många modersmål och de diskuterade Connex fikonspråk där böter heter tilläggsavgift, biljett heter färdbevis och kontrollant heter trafikvärd.

– Spärrexpeditör är inte bra. Spärrman borde det heta! sade en kille – varpå hans manliga kollegor skrattade och hans kvinnliga log överseende.

Även humorn kan utvecklas i den brutna svenskans vardag.

Men många infödda svenskar stänger öronen när de hör en rak ordföljd där de väntar sig en omvänd, en kort vokal där de väntar sig en lång och ett o där de väntar sig ett u. De klarar inte att kommunicera med invandrare. Det är hög tid att dessa infödingar lär sig att lyssna till innehållet istället för formen. För det är vad som kommer att krävas i Sverige de närmaste åren, när arbetskraftsbristen kommer att bli akut och när invandrarnas integration i samhället kommer att vara en förutsättning för att vi ska behålla vår plats i välfärdsliigan.